

КАБУЛ ИТЕЛДЕ:

“31” 08 22

Педагоглар киңәшмәсенен

№ 1 беркетмәсе белән 31.08.22

РАСЛЫЙМ:

“31” 08 2022 елның

№ 15 боерыгы нигезендә

Муниципаль автоном мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе Казан шәһәре Идел буе районының “274нче катнаш төрдәге балалар бакчасы”

Мөдире Хакимова Д.Н

**Балалар бакчасында татар теле тәрбиячесенен
рус һәм башка милләт балаларын
татарчага өйрәтүнең якынча эш программасы**

ЭЧТӘЛЕК

I. Максатчан бүлек

- 1.1. Аңлатма язуы.....3
1.1.1. Программаның принципларын формалаштыруга якын килү.....4

II Эчтәлекле бүлек

- 2.1. Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү
(биш белем өлкәсендә).....19
2.2.Тәрбияче белән балаларның бердәм эшчәнлегә.....24
2.3. Педагоглар белән бердәм эшчәнлек.....26
2.4.Тәрбиячеләрнең балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның
эти – әниләре белән бердәм эшчәнлегә.....26

III. Оештыру өлеше.

- 3.1.Үстерешле предметлы – тирәлекне оештыру.....28
3.2. Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр,
формалар, алымнар һәм чаралар.....28
3.3. Норматив документларның һәм методик кулланмаларның
исемлегә.....32
3.4.Кулланылган әдәбият.....35

I. МАКСАТЧАН БҮЛЕК

1.1. Аңлатма язуы

Балалар бакчасында рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшәргә өйрәтү программасы (алга таба программа) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт стандартлары”на (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 17.10.2013 елда 1155 нче карары) нигезләнеп төзелде.

Программа мәктәпкәчә яшәтгә баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якин килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына, сөйләм барлыкка килү концепциясенә (Л. С. Выготский, В. В. Давыдов, Е. И. Пассов, П. Я. Гальперин), гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән

Мәктәпкәчә учреждениеләр, мәгариф системасының беренче баскычы буларак, нәниләрне татар теленә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

“Татарча сөйләшәбез” дип аталган методик комплект балалар бакчасында эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. Комплектка, балаларның яшь үзенчәлекләренә карап, методик кулланма, күрсәтмә һәм таратма әсбаплар, аудио һәм видео материаллар, балалар өчен эш дәфтәрләре туплап бирелгән. Методик комплектлар өч яшь төркеме өчен әзерләнгән һәм аларның барысы да “Татарча сөйләшәбез” дип исемләнә. Бүгенге социалингвистик ситуациядә һәм гомуми белем бирүнең федераль дәүләт стандартлары тормышка ашу кысаларында рус телле балаларны татарча сөйләшәргә өйрәтү буенча яңа уку-методик кулланмалар жыентыгы килеп басты.

Балалар татар телен, мөстәкыйль кулланырлык дәрәжәдә өйрәнергә тиешләр. Шул вакытта гына татар телен дәүләт теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

1.1.1 Программаның принципларын формалаштыруга якын килү

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга эзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлек принцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм үстерү, ижади сәнгать, физик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үз өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяжларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы -гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту. Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Татарча сөйләшүгә өйрәткәндә куелган минимум бурычлар.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын һәм бурычларын үз эченә ала:

“Минем өем” проекты (4-5 яшь).

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.

- Бурычлар: 1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер – беренне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь).

Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.

- Бурычлар: 1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь).

Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, жәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнән баету, сүз һәм сүзтезмәләрен төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.

- Бурычлар: 1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләрен өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртүгә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләм белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, сабуулашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Укыту методик комплектының эчтәлегә.

Һәр проект түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) тематик план;
- 2) эшчәнлек конспектлары;
- 3) балалар һәм эти-эниләр өчен эш дәфтәрләре;
- 4) аудиоязмалар;
- 5) анимацион күренешләр;
- 6) күрсәтмә, таратма материаллар;
- 7) диагностик материаллар.

“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: эти, эни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- гаилә
- ашамлыктар

- уенчыклар
- саннар

Атна дэвамында 3 мэртэбэ режим вакытлары оештырыла.

“Уйный – уйный үсэбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)

Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничэ, суган, бэрэңге, алты, жиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кэбестэ, кызыл, сары, яшел, кирэк, юа, нэрсэ кирэк, аш, ботка, кашык, тэлинкэ, чынаяк, зэңгэр, күлмэк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстэл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйлэм үрнәкләре: бу нэрсэ?, хэерле көн, нэрсэ бар? күп (7 сүз).

Проектның эчтәлегә түбәндәге темалардан тора:

- яшелчэләр
- ашамлыклар
- савыт- саба
- киёмнәр
- шәхси гигиена
- өй жиһазлары
- бэйрәм “Туган көн”
- бэйрәм “Сабан туй”
- Уртанчылар төркемендәге темалар(гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дэвамында кабатлана.

Атнага 25 шәр минутлык 2 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план

АКТИВ СҮЗЛӘР	СӨЙЛӘМ ҮРНӘГЕ	АУДИОЯЗМА ЭШ ДӘФТӘРЕ МУЛЬТФИЛЬМ
КАБАТЛАУ – 3 СӘГАТЬ (1-3)		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм: 1. “Шалкан”
ЯШЕЛЧЭЛӘР – 21 СӘГАТЬ (4-24)		

кишер	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер.	Аудиоязма №2-24 Дәфтәрдә эш №2-6
баллы	-Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)?	Мультфильмнар:
ничә	-Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	1. “Баллы кишер”
суган	-Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	2. “Уйный-уйный эшлибез”
бәрәңге	-Рәхмәт.	3. “Юл мажаралары”
кыяр	-Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	4. “Кем эшләми, шул ашамый”
кәбестә	-Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
нинди	-Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
алты	-Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
жиде	-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди?	
сигез	-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак)	
тугыз	Кишер баллы.	
ун	Алма баллы.	
	-Мә кишер(алма), аша. Баллы?	
	-Әйе, баллы. Рәхмәт.	
	-Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана.	
	-Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
	-Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
	-Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	
	-Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир.	
	-Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер).	
	-Рәхмәт.	
	-Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир.	
	-Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр).	

<p>кызыл сары яшел</p> <p>нәрсә кирәк?</p> <p>юа</p>	<p>-Сау бул, Коля.</p> <p>-Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)?</p> <p>-Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер).</p> <p>-Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак.</p> <p>-Бу туп.</p> <p>-Туп (алма) нинди?</p> <p>-Туп (алма) сары (кызыл, яшел)</p> <p>-Нинди туп (алма) юк?</p> <p>-Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк.</p> <p>-Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк?</p> <p>-Кирәк.</p> <p>-Коля, нәрсә кирәк?</p> <p>-Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк.</p> <p>-Нинди кыяр?</p> <p>-Яшел (тәмле, чиста) кыяр.</p> <p>-Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак.</p> <p>-Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю.</p> <p>-Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.</p>	
--	--	--

АШАМЛЫКЛАР – 6 СӘГАТЬ (25-30)

<p>аш ботка</p>	<p>тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй)</p> <p>-Нәрсә кирәк?</p> <p>-Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк.</p> <p>-Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)?</p> <p>-Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге).</p> <p>-Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч).</p> <p>-Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чэй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.</p>	<p>Аудиоязма №25-29</p> <p>Дәфтәрдә эш №7, 8</p> <p>Мультфильм: 1. “Аш бүлмәсе”</p>
---------------------	--	---

САВЫТ-САБА - 6 СӘГАТЬ (31-36)

кашык тэлинкэ чынаяк зэңгэр	-Кашык (тэлинкэ, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тэлинкэ, чынаяк)? -Зур (кечкенэ, сары, яшел, кызыл, зэңгэр). -Ничэ кашык (тэлинкэ, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тэлинкэ, чынаяк). -Мэ, (1-10) кашык(тэлинкэ, чынаяк). -Мэ, кызыл (сары, яшел, зэңгэр). чынаяк (тэлинкэ, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Дэфтэрдэ эш №9, 10 Мультфильм: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”
КИЕМНЭР - 6 СЭГАТЬ (37-42)		
күлмэк чалбар ки сал йокла	яшел (кызыл, сары, зэңгэр) күлмэк (чалбар). чиста күлмэк (чалбар). матур күлмэк (чалбар). күлмэк (чалбар) юк. -Оля, күлмэк (чалбар) бир. -Нинди күлмэк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зэңгэр) күлмэк (чалбар). -Ничэ күлмэк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмэк (чалбар). -Курчак, чалбар (күлмэк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмэк) бир. -Мэ, чалбар (күлмэк). -Рэхмэт. Курчак, мэ, чалбар (күлмэк) ки (сал). -Курчак, йокла.	Аудиоязма №38-43 Дэфтэрдэ эш №11, 12 Мультфильм: 1. “Киёмнэр кибетендэ” 2. “Шаян уенчыклар”
ШӘХСИ ГИГИЕНА – 3 СЭГАТЬ (43-45)		
бит кул хэерле көн	-Хэерле көн. -Мэ су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Эш дәфтэре №13, 14 Мультфильм 1. “Ни өчен киёмнэр югалган?”
ӨЙ ЖИҺАЗЛАРЫ – 3 СЭГАТЬ (46-48)		
өстэл урындык карават	-Зур (кечкенэ) урындык (өстэл, карават). -Зур аю, мэ зур карават (өстэл, урындык). -Кечкенэ аю, мэ кечкенэ карават (өстэл, урындык).	Аудиоязма № 49 Эш дәфтэре №15 Мультфильм: 1. “Маша һәм өч аю”

Тематик план.

АКТИВ СҮЗЛӨР	СӨЙЛӨМ ҮРНӨГӨ	АУДИОЯЗМА ЭШ ДӘФТӘРЕ МУЛЬТФИЛЬМ
син кем		Аудиоязма №1 - 2
хәерле көн	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, эни (эти, бабай, эби).	Аудиоязма №3 - 5 Дәфтәрдә эш №1 Мультфильм: “Мияу адашкан”
тычкан		Аудиоязма №6 Дәфтәрдә эш №2
бу кем?		Аудиоязма №7 - 8 Дәфтәрдә эш №3 Мультфильм: “Аю баласы дөнья белән таныша”
бу нәрсә?	-Песи нишли? -Песи йоклый.	Аудиоязма №9 - 10 Дәфтәрдә эш №4 Аудиоязма №11
нишли? йоклый утыра	-Эни нишли? -Эни утыра.	Мультфильм: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай”
ашый эчә	-Коля нишли? -Коля ашый (эчә).	Аудиоязма №12 Дәфтәрдә эш №5
нишлисең? ашыйм эчәм	-Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	Аудиоязма №13 - 14 Мультфильм: “Тату гаилә”
уйный уйныйм	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	Аудиоязма №15
утырам		Аудиоязма №16 - 18 Мультфильм: “Юмарт аю”
барам	-Кая барасың?	Аудиоязма №19

кая барасың? син нишлисең?	-Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бэрэңге ашыйм (чэй эчэм, уйныйм, барам, утырам, йоклый)	Аудиоязма №20 Дэфэрдэ эш №6 Мультфильм: “Кафега барабыз”
сикер-сикерэм	Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп.	Дэфэрдэ эш №7
сикерэ йөгерэ төлке	Куян сикерэ (йөгерэ). Туп сикерэ. Песи сикерэ (йөгерэ). Төлке сикерэ (йөгерэ).	Аудиоязма №21-23 Мультфильм: “Урманда күңелле уеннар”
йөгер-йөгерэм	-Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерэм.	Аудиоязма №24 Дэфэрдэ эш №8
чэк-чэк өчпочмак	-Мин чэк-чэк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм.	Аудиоязма №25-28 Мультфильм: “Көчлелэр, кыюлар, житезлэр”
яшь	-Сиңа ничэ яшь? -6 яшь.	Аудиоязма №29-30 Дэфэрдэ эш №9
бүре керпе	-Мин бүре. Мин зур, матур, чиста.	Мультфильм: “Жэнлеклэр спорт бэйрэмендэ”
тавык этэч	Этэч зур, матур Тавык кечкенэ, матур	Аудиоязма №31-32
үрдэк	-Син кем? -Мин үрдэк.	Аудиоязма №33-34 Дэфэрдэ эш №10 Мультфильм: “Циркта”
чана шуа	Куян чана шуа.	Аудиоязма №35 - 36 Дэфэрдэ эш №11
шуам	Мин чана шуам.	Аудиоязма №37 - 38

бие бии	-Аю, эйдә, бие!	Дәфтәрдә эш №12 Мультфильм: “Шаян кошлар” Аудиоязма №39 - 40
биим		Аудиоязма №41 Дәфтәрдә эш №13 Мультфильм: “Урманда зур концерт”
ак кара	-Оля кызыл шар ярата? -Юк. -Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам.	Аудиоязма №42 - 44 Дәфтәрдә эш №14
жырла-жырлыым	-Син нишлисең? -Мин жырлыым.	Аудиоязма №45 - 46 Мультфильм: “Акбай туган көнгә барырга жыена”
зур рәхмәт	жырлыыбыз зур рәхмәт	Аудиоязма №47 Дәфтәрдә эш №15 Аудиоязма №45, 48 – 49 Мультфильм: “Мияуның туган көне”
китап укый	Кыз китап укый.	Аудиоязма №50 Дәфтәрдә эш №16
рәсем ясыым	рәсем ясыым-алма ясыым мәктәп	Аудиоязма №51 - 53 Дәфтәрдә эш №17 Мультфильм: “Урман китапханәсендә”
укыйм	-Кем укый. -Мин укыйм.	Аудиоязма №54 - 60 Дәфтәрдә эш №18 Мультфильм “Уйный- уйный укыйбыз”
дәфтәр	бик тәмле	Аудиоязма №61-63 Дәфтәрдә эш №19

	<p>Терем-терем, теремкэй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши. Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус.</p> <p>-Кәжә кая? -Әнә, кәжә кәбестә ашый. Кәжә кәбестә ярата.</p> <p>-Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле.</p> <p>-Мә, кәжә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.</p>	<p>Мультфильм: “Урман мәктәбендә”</p> <p>Аудиоязма №64</p> <p>Мультфильм: “Теремкэй”</p> <p>Аудиоязма №65-66</p> <p>Мультфильм: “Кем нәрсә ярата?”</p> <p>Аудиоязма №67 - 71 Дәфтәрдә эш №20</p>
--	---	--

**Уртанчылар төркеменең «Минем өем» укыту методик комплекты
буенча күрсәтмә, таратма материаллар.**

1.А4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, сабуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю;	Һәрберсе 1 данә

	<p>1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак;</p> <p>1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп;</p> <p>1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина;</p> <p>1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи;</p> <p>1 эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.</p>	
2. А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлегә өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

Зурлар төркеменен «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киёмнәр»	Һәрберсе 1 данә

	Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1- 10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киёмнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Жиләк-жимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киёмнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй жиһазлары» Зур рәсемнәр: карават, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә

	Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	
3.Буяу өчен график рәсемнәр	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5 песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	Һәрберсе 15 данә
4.Театр эшчәнлегә өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлегә өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, эни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәжә, этәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

Мәктәпкә әзерлек төркеменең «Без инде хәзер зурлар-мәктәпкә илтә юллар» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А 4 форматында күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабый йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А 5 форматында таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгәрә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгәрә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч жырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, эни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, эби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
8x10 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгәрә, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай.	Һәрберсе 15 данә

15x20 форматындагы пиктограммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчэ, уйный, сикерэ, йөгерэ, укый, рәсем ясый, жырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, эби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этэч, тавык, үрдэк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	<p>Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, этэч, бүре, керпе, үрдэк, тычкан, эби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, шалкан.</p> <p>«Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Эби, бабай, кыз, малай, эт, песи, эни, эти, тычкан, шалкан.</p>	<p>Һәрберсе 15 данә</p> <p>Һәрберсе 1 данә</p>

II. ЭЧТӘЛЕКЛЕ БҮЛЕК

2.1. Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү

(биш белем өлкәсендә)

1. Социаль-коммуникатив үсеш. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәтә һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнәрен уен эшчәнлегә вакытында тирәнәйтү. Балаларда патриотизм хисләре; үзен туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданы итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимн) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү. Ижтимагый чыгышы, расасы, теле, дине, женесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләрнең хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенең башкалар фикере белән риза булмавын дәлилли яисә үз позициясен якый белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урыны, теге яки бу төркемдәгә кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге эгъзасы, спорт мәктәбе укучысы,

булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) каратакызыксыну тәрбияләү. Гаилә белән горурлану хисләре, гаилә эгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел бие халыкларының әдәби әсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, әйләнә-тирәдәгә тормыш турындагы күзаллауларын сюжетлы-рольле һәм режиссёрлык уеннарында ижади куллануларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел бие халыкларының әкиятләрен, шигырьләрен, жырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр эзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу. Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгәтенә карата кызыксыну

үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омытылышларын хуплау. Идел буе халыклары уеннарын уйнау тәжрибәсен баету.

2. Танып-белү үсеше. Туган як тарихы, мәдәнияты, сынлы сәнгать, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренә тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Үз шәһәренә (авылының) истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган шәһәрә, республикасын, башкаланы, Татарстандагы әре шәһәрләренә (Казан, Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Бөгелмә, Яшел Үзән һ. б. ны) күрсәтә һәм атый белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы, культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренә көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киёмнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган шәһәрәндә бара торган позитив үзгәрешләренә (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның әре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-әлектән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыйльләнгәнә турында балаларга сөйләү. Туган шәһәрәнен, башка шәһәрләренә символикасын өйрәнүнә дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлый белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнъя культураларының үткәнә һәм бүгенге сенә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгатенә күренекле шәхесләре, аларның тормыш һәм ижат юллары белән таныштыру (композиторлар: С. Садыкова, С. Сәйдәшев, Ф. Яруллин һ. б., жырчылар: Ф. Шаляпин, И. Шакиров, Р. Ибраһимов һ. б., театр режиссёрлары: М. Сәлимжанов, К. Тинчурин һ. б., В. Качалов, Г. Камал исемендәге театр актёрлары һ. б.). Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Күренекле фән эшлеклеләренә тормышы һәм эшчәнлекләре белән таныштыру (Н. И. Лобачевский, К. Ф. Фукс, И. М. Симонов, Н. Н. Зинин, А. М. Бутлеров, А. Е. Арбузов һ. б.). Балаларның танып белүгә карата кызыксынуларын канәгәтләндерү, Казан (Идел буе) федераль университеты укытучылары һәм аны тәмамлаучылар турында мәгълүмат бирү. Милләтебез каһарманнарының Бөек

Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М. Жәлил, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Эти-эниләрне балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләре турында сөйләргә жәлеп итү. Ватанны саклаучыларга карата хөрмәт хисләре тәрбияләү (һәйкәлләр,obeliskларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәре нәтижеләрне алдан күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләре формалаштыру. Үсемлек һәм жыләкләрне жыю кагыйдәләре белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклек ияләре, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләре белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына житкерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләре белән таныштыру. Кеше тормышында чишмә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенең матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белергә өйрәтү.

3.Сөйләм үсеше. Балаларны матур әдәбият әсәрләре, халык әкиятләре, фольклоры белән таныштыру.Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүматиаралашу технологияләре, аудио- һәм видеоязмалар, уку-уку методик комплектылары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләренә актив кулланышка кертү, гади аралашу өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләребайлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелеше ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау жөмлөләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтләгән ситуатив картиналар сериясе буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләреннән чыгып, зур булмаган (3–5 жөмлөлә) хикәяләр төзибелергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор әсәрләрен, еш кулланыла торган

сүзләр һәм әйтемләрне файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлый белүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгәннен аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән әңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау.

Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә эзерләү.

4.Нәфис сәнгать үсеше. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият эсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз ижаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша. Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның иҗтибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганнары турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренең тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чәй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби эсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган шәһәре (авылы) тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлай белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлегенә белән яраклаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай эсәрләре һәм аның ижатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су

анасы» балетлары, Н. Жигановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Элменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре (эсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай караш формалаштыру. «Казан» милли-мәдәни үзәгенең милли-мәдәният музееңда булу, анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы бронза йозаклар; жәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр һ. б. ны карау. Хәзерге заман рәссам-ювелирларның (И. Фазылжанов, С. В. Ковалевская, В. О. Ковалевский һ. б. ның) ижатлары белән таныштыру. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдерү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган ука белән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызының бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б. ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурый», чәчәк бәйләме, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б. га игътибар итү. Туган шәһәр (авыл) архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары (Кол Шәриф мәчете, Раифадагы Богородицкий ир-атлар монастыре) белән таныштыру эшен дәвам итү. Балаларны татар халкының музыка культурасына якынайту. Татар композиторларының музыкаль эсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләт гимннары белән таныштыру. Горурлык хисләретәрбияләү.

5. Физик үсеш. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү. Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөгә, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дәвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар («Васильево»,

«Сосновый бор» («Нарат урманы»), «Крутушка», «Бакирово», «Санта» һ. б.) белән танышу мөмкинлеге бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрлөндерү күнәкмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б. да) катнашасы килү теләге уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәге билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буе халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнәкмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, житезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтижәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.2 Тәрбияче белән балаларның бердәм эшчәнлеге.

№	Эш төрләре	Үткөрү вакыты	Жаваплы кеше
1.	Программа материалларын үзләштерү дәрәжәсенең мониторингы	Октябрь Апрель	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
2.	Сәләтле балаларны төрле бәйгеләрдә, бәйрәмнәрдә катнаштыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
3.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли йолалары, гореф гадәтләре белән танышу, бәйрәмнәр, кичәләр. Төрле чаралар оештыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче

4.	Балаларны Г.Тукай эсэрләре белән таныштыруның системалы эшен дәвам итү(мультфильмнар карау, балаларның рәсемнәре...)	Сентябрь - май. Г.Тукайның юбилеена	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
5.	Татар язучылары һәм Татарстан Республикасында яшәүче башка халыкларның эсэрләре һәм караган мультфильмнар буенча балалар белән күмәк эш эзерләү.	“Идел буге көненә”	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
6.	Укыту эшчәнлеге дәверендә гаилә клубы төркемнәрендә, гаиләдә балалар белән региональ компонентларны күз алдында тотып укыту- тәрбия процессын оештыру.	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр

2.3 Педагоглар белән бердәм эшчәнлек.

№	Эшчәнлек төре	Үткөрү вакыты	Жаваплы кеше
1.	Тәрбиячеләр белән дәүләт телләренә өйрәтү буенча консультацияләр, әңгәмәләр үткөрү.	Сентябрь - май	Татар теле тәрбиячесе
2.	Тәрбиячеләр белән “Туган җирем Татарстан” почмагына куелган таләпләр белән танышу	Сентябрь	Татар теле тәрбиячесе
3.	Төркемнәрдә предметлы-үстерүле тирәлекне баету буенча тәрбиячеләр белән конкурслар үткөрү.	Ноябрь	Татар теле тәрбиячесе
4.	Интерактив һәм мультимедия ресурсларын кулланып УМК буенча ачык мероприятиялар үткөрү	Сентябрь - май.	Татар теле тәрбиячесе
5.	Педсовет №1- “2021-2022 елда балалар бакчасының эшчәнлеген оештыру”	Август	Администрация, специалистлар, тәрбиячеләр.
6.	Педсовет №5- “Еллык нәтижеләр. Проблемалар. Перспективалар.”	Май	Администрация, специалистлар, тәрбиячеләр.

2.4 Балалар бакчасында тәрбияләнүче балаларның эти-әниләре белән бердәм эшчәнлеге.

№	Эш төрләре	Вакыты	Жаваплы кеше	Үтөлү турында билге

1.	Бәйрәм иртәләренә әзерләндә ярдәм күрсәтү.	Ел дәвамьнда	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр.	
2.	«Татарча сөйләшәбез» стендларьндагы мәгълүматны вакытында алыштырып тору		Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
3.	Әти-әниләр жыелышы. Тема: “МАДОУда 2020–2021 нче уку елына эшне оештыру”.	Сентябрь	Мөдир, өлкән тәрбияче, татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
4.	Балаларны татар теленә, туган телгә өйрәтү буенча әти-әниләр белән индивидуаль консультациялар, әңгәмәләр.	Ел дәвамьнда	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
5.	Бакчага яңа гына килгән татар балаларының һәм рус балаларының әти-әниләр белән анкета үткәрү.	Октябрь	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче	
6.	Балалар бакчасында конкурс эшчәнлеген оештыру, әти-әниләрне ике дәүләт телен өйрәнүдә активлаштыру (рәсем конкурслары, мультфильмнар, шигырьләр, әкиятләр буенча кул эшләре конкурсы, шигырь сөйләүчеләр бәйгесе).	Ел дәвамьнда	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, өлкән тәрбияче, тәрбиячеләр.	

III. Оештыру өлеше.

3.1 Үстерешле предметлы – тирәлекне оештыру.

Татар телендә дәрәс сөйләшәргә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомүмән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен онытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгыйльләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган шәһәр, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнган альбомнар, үстерешле уеннар, татар халык әкиятләренең геройлары, уенчыклар: куян, аю, пәси, эт, төрле төстәге һәм төрле зурлыктагы туплар, төрле төстәге күлмәкләрдән курчаклар, Идел бие халыкларының милли киёмнәреннән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар, кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар, яшелчә һәм жиләк-жимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәге уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны жәлеп итәрлек, уенчыклар аларның бие житәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың сәламәтлеге өчен куркыныч тудырмыйлар.

3.2. Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар һәм чаралар

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укуыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укуыту-методик комплектлары булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәэмин ителделәр.

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар.

1. Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2. Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3. Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.

4. Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5. Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6. Интерактив уеннар.
7. Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары.

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1. Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2. Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3. Сюжетлы-рольле уеннар.
4. Әйлән-бәйлән, жырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5. Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6. Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7. Ижади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8. Ситуатив, логик күнегүләргә ишетеп, аңлап эшләү.
9. Үстерелешле диалоглар (сурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10. Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, жырлау, кабатлау, ишеткән сүзгә рәсемдә табып күрсәтү.
11. Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12. Интерактив уеннар.

Аудиоязмалар

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска жырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе

Балаларны татар телендә сөйләшәргә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләргә икегә бүлеп карыйлар: эзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Эзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләргә файдаланып сөйләргә эзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләргә хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләргә бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр жирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

-яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;-
аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
-ишеткән сүзне бала рәсемнән табып күрсәтә һәм әйтә;
-сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта,
аның русча тәржемәсе бирелә;
-төрле эш формаларында (пышылдап, күмәкләп, төркемнәргә бүленеп,
хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;
-уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;
-яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла,
мәсәлән: зур туп, чиста туп;
-аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләргә, конструкцияләргә бары
аралашуда аңлап кулланыла);
-бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен
телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләре үткәргә мөмкин;
-өйрәнгән сүзләргә хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга
була: “Исемнә әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле
кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнәң алмашлык (мин, син, бу), сан (1
дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчкә сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү
грамматик конструкцияләре кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык
фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемдә балаларга
боерык фигыльләргә аңлап үтәүләрен тәлап ителә. Зурлар төркемдә балалар
кайбер боерыкларны үзләргә бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр. Мәктәпкә
әзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисәң? сорауларын
бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Диалогик сөйләм

Программаның төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу
өчен диалогик сөйләмнәң әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә
гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик
сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу
берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык
төсмере булырга мөмкин. Эш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнәң җавап репликасы
килә, раслау яисә инкарь рәвешендә булырга мөмкин. Реплика-җавап сорау
рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди әти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнәң җавабы
тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур әти;* яисә: *Матур.*

Эш дәфтәрләре

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнгән материалны ныгытуны күздә тотып
төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлылар, бер-берсенә сораулар
бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Балалар үзләренә эш дәфтәрләрен өйгә
алып кайтып өйрәнгән материалны кабатлы алалар. Бу дәфтәрләр белән эти-
әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган.
Дәфтәрдәге эшнәң нәтижәсе уртанчылар төркемдә сүзне ишетеп, аңлап,
предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын

билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә эзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә эзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фиғыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фиғыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйныйм, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә, өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисен, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Жөмлеләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә эзерлек төркемендә өченче бирем жыр формасында бирелә. Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар

Анимацион сюжетлар балаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Бәйрәмнәр һәм күнел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бәйрәмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бәйрәмнәре уздырыла. Болар “Сөмбелә”, “Каз өмәсе”, “Нардуган”, “Нәүрүз”, “Карга боткасы”, “Сабантуй”; Г.Тукай, М.Жәлил, А.Алиш һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бәйрәмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен устерүдә, туган якны ярату, халкыбызның горәф-гадәтләренә, йолаларына, милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз ижаты белән таныштырганда тәрбияче яисә эти-эни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш. Болардан тыш халык авыз ижаты жәуһәрләре - әкиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар, балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бәйрәмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шул фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бәйрәмнәр үткөрү матур традициягә әйләнде. Һәр бәйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бәйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

3.3. Норматив документларның һәм методик кулланмаларның исемлеге

1. Конвенция о правах ребенка. Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года.— ООН 1990.
2. Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ (ред. от 31.12.2014, с изм. От 02.05.2015) «Об образовании в Российской Федерации» [Электронный ресурс] // Официальный интернет-портал правовой информации: — Режим доступа: pravo.gov.ru..
3. Федеральный закон 24 июля 1998 г. № 124-ФЗ «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации».
4. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 4 сентября 2014 г. № 1726-р о Концепции дополнительного образования детей.
5. Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29 мая 2015 г. № 996-р о Стратегии развития воспитания до 2025 г. [Электронный ресурс].— Режим доступа: <http://government.ru/docs/18312/>.
6. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 19 декабря 2013 г. № 68 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3147-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к дошкольным группам, размещенным в жилых помещениях жилищного фонда».
7. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013 г. № 26 «Об утверждении СанПиН 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных организаций» // Российская газета. – 2013. – 19.07(№ 157).

8. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 3 июня 2003 г. № 118 (ред. от 03.09.2010) «О введении в действие санитарно-эпидемиологических правил и нормативов СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03» (вместе с «СанПиН 2.2.2/2.4.1340-03. 2.2.2. Гигиена труда, технологические процессы, сырье, материалы, оборудование, рабочий инструмент. 2.4. Гигиена детей и подростков. Гигиенические требования к персональным электронно-вычислительным машинам и организации работы. Санитарно-эпидемиологические правила и нормативы», утв. Главным государственным санитарным врачом Российской Федерации 30 мая 2003 г.) (Зарегистрировано в Минюсте России 10 июня 2003 г., регистрационный № 4673)
9. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 28.09.2020 № 28 «Об утверждении санитарных правил СП 2.4. 3648-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»
10. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 27.10.2020 № 32 «Об утверждении санитарно-эпидемиологических правил и норм СанПин 2.3/2.4.3590-20 «Санитарно-эпидемиологические требования к организации общественного питания населения»
11. Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 28.01.2021 № 2 «Об утверждении санитарных правил и норм СанПин 1.2.3685-21 «Гигиенические нормативы и требования к обеспечению безопасности и (или) безвредности для человека факторов среды обитания»
12. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 октября 2013г. № 1155 «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (зарегистрирован Минюстом России 14 ноября 2013г., регистрационный № 30384).

- 13 . Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 6 октября 2009 г.
№ 373 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 22 декабря 2009 г., регистрационный № 15785).
14. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 1 февраля 2011 г., регистрационный № 19644).
15. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 мая 2012 г.
№ 413 (ред. от 29.12.2014) «Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта среднего общего образования» (зарегистрирован Минюстом России 7 июня 2012 г., регистрационный № 24480).
16. Приказ Минздравсоцразвития России от 26 августа 2010 г. № 761н (ред. от 31.05.2011)
«Об утверждении Единого квалификационного справочника должностей руководителей, специалистов и служащих, раздел «Квалификационные характеристики должностей работников образования» (Зарегистрирован в Минюсте России 6 октября 2010 г. № 18638)
14. Письмо Минобрнауки России «Комментарии к ФГОС ДО» от 28 февраля 2014 г. № 08-249 // Вестник образования.– 2014. – Апрель. – № 7.
17. Письмо Минобрнауки России от 31 июля 2014 г. № 08-1002 «О направлении методических рекомендаций» (Методические рекомендации по реализации полномочий субъектов Российской Федерации по финансовому обеспечению

реализации прав граждан на получение общедоступного и бесплатного дошкольного образования).

3.4.Файдаланылган әдәбият

Борһанова Р. А., Юсупов Ф. Ф. Балалар бакчасында татар теле өйрәтү программасы. Татарстан Республикасы Мәгариф министрлыгы тарафыннан расланган. – Казан: РИЦ «Школа», 2004.

Иванова Л. Ф. Программа обучения английскому языку в дошкольном образовательном учреждении Республики Татарстан “FirstStepsinEnglish”. – Казань, 2011.

Гальперин П. Я. “Основы теории поэтапного формирования умственных действий и концепции порождения речи”. - Москва, 1989.

Пассов Е. И. “Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению”. - Москва, 1989.

Шаехова Р. К. “Раз словечко, два словечко”

Шаехова Р. К. “Авазларны уйнатып”

Зарипова З. М., Исаева Р. С., Кидрячева Р. Г. “Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү”. – Казан, 2013.

Закирова К.В., Кадырова Р. Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе: методик эсбап өчен аудио-кушымта. – Компания “АКСУ”, 2013.

Зарипова З.М. Туган телдә сөйләшәбез: 5-7 яшьлек балаларны туган телдә сөйләшергә өйрәтү буенча методик ярдәмлек. – Казан: ФОЛИАНТ, 2012.-304 б.

Зарипова З.М. Татарча сөйләшәбез (6-7 яшьлек балаларга татар теле өйрәтү): методик кулланма. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2012.-72 б.

Закирова К.В. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия. – Казан: РИЦ, 2011.-560 б.

Закирова К.В. Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе: методик кулланма. – Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-424 б.

Закирова К.В., Мортазина Л.Р. Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак: балалар бакчасында уеннар: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура

инструкторлары өчен методик кулланма. – Казан: Редакционно-издательский центр, 2012.-192 б.

Зарипова З.М., Исаева Р.С. Үстерешле уеннар: методик кулланма. – Казан:Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-128 б.

Закирова К.В., Мортазина Л.Р. Әй уйныйбыз, уйныйбыз ...: Балалар бакчасында хәрәкәтле уеннар: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм физкультура инструкторлары өчен методик кулланма. – Казан: Беренче полиграфия компаниясе, 2013.-224 б.

Гарәфиева Г.З. Сәмбеләне кем белә?/ Балалар бакчалары тәрбиячеләре һәм музыка житәкчеләре өчен методик ярдәмлек. – Казан: Татарстан Республикасы “Хәтер” нәшрияты (ТаРИХ), 2003.-191 б.

*Исаева Р.С.*Методическое пособие для воспитателей (по обучению детей татарскому языку), групповых воспитателей“200 игр” II часть по проекту «Растём играя» - 34 стр.

*Исаева Р.С.*Методическое пособие для воспитателей (по обучению детей татарскому языку), групповых воспитателей“200 игр” III часть по проекту «Мы уже большие» - 36 стр.